

Lavanta zararlılarına karşı, agroteknik önlemler birincil öneme sahiptir.

Автор(и): проф. д.с.н Иванка Лечева

Дата: 27.10.2017 Брой: 10/2017

Lavanta nispeten az sayıda zararlı tarafından saldırıya uğrar. Üründe kalıntı miktarlarının bulunması kabul edilemez olduğundan, pestisit kullanımı minimum düzeyde olmalıdır. Bu durum, koruyucu önlemlere başvurmayı gerektirir ve bu önlemler plantasyonların kurulum aşamasında başlamalıdır.

Lavanta plantasyonlarında aşağıdaki zararlılar görülür ve zarara yol açar: çekirgeler, köpük böceği ve kuzey kök-ur nematodu (polifag zararlılar) ve özelleşmiş türlerden lavanta güvesi.

Çekirgeler aralıklarla kitlesel olarak çoğalır ve gradasyonlara neden olur. 2013 yılından bu yana, Güney Bulgaristan'da, Kırcaali, Petriç ve Blagoevgrad bölgelerinde bu zararlıların populasyon yoğunluğunda artış

eğilimi gözlemlenmektedir. Kitlesel çoğalma yıllarında çekirgeler ürünü tamamen yok edebilir.

Çalı çekirgeleri – fam. Tettigoniidae arasında lavantaya zarar verenler şunlardır: büyük yeşil çalı çekirgesi ve orman çalı çekirgesi:

Büyük yeşil çalı çekirgesi (*Tettigonia viridissima*)

Lavanta yetiştirilen bölgelerde yaygın olarak bulunur. Hem larvalar hem de erginler zararlıdır. Larvalar yaprakları kemirir, bireysel olarak yaşar ve beslenir. Erginlerin neden olduğu zarar daha fazladır, çünkü tomurcukları ve çiçekleri kemirirler. Yılda bir nesil geliştirir ve toprakta yumurta halinde kışlar.

Orman çalı çekirgesi (*Isophia tenuicerca*)

En sık ormanlara yakın lavanta plantasyonlarına saldırır. Sredna Gora'nın güney yamaçlarında daha yüksek yoğunlukta görülür. Yılda bir nesil geliştirir ve yumurta halinde kışlar. Larvalar Nisan ayında çıkar. Başlangıçta geniş yapraklı ağaç türlerinin ve otsu bitkilerin yapraklarıyla beslenirler, daha sonra lavanta demetlerine geçer ve yaprakları kemirirler. Haziran başında erginler ortaya çıkar, çiçeklenen kısımlara saldırır ve ürünü yok edebilirler.

Tarla çekirgeleri (**fam. Acrididae**) arasında lavantaya zarar verenler şunlardır:

Fas çekirgesi (*Dociostaurus maroccanus*), İtalyan çekirgesi (*Calliptamus italicus*)

Tarla çekirgeleri kitlesel çoğalma dönemlerinde daha önemli zarara neden olur. İşlenmemiş çayırılık alanlarda, çayırlarda ve seyrek bitki örtüsüne sahip meralarda, yumurta bırakmayı tercih ettikleri birincil odaklar oluştururlar. İki türün biyolojisi benzerdir. Yılda bir nesil geliştirirler, ancak çalı çekirgelerinden farklı olarak, topraktaki yumurta paketlerinde gelişmiş embriyolu yumurta halinde kışlarlar.

Larvalar, hava sıcaklığının birkaç gün üst üste 17°C 'nin üzerinde kalmasının ardından Nisan sonu–Mayıs başında çıkar. Larvalar ve erginler aynı türde zarara neden olur, ancak larvalar büyük gruplar halinde birlikte yaşar ve beslenir. Toplu halde yaşama eğilimi Fas çekirgesinde daha belirgindir. En büyük zarara beşinci dönem larvalar ve erginler neden olur. Kitlesel çoğalma yıllarında ürünü tamamen yok edebilirler.

Fas çekirgesi kozmopolit bir dağılıma sahiptir ve ülkemizde her yerde bulunur. Bakir ve terk edilmiş arazilerde, çayırlarda, meralarda vb. yumurta bırakma ve gelişme için uygun koşullar bulur.

Yüksek populasyon yoğunluğunda geniş alanlardaki bitki örtüsünü yok edebilme kapasitesine sahiptir. Bazen günde 50 km'ye kadar uçabilir. Çekirgeler sürüler halinde hareket eder, bu sürüler birkaç kilometre uzunluk ve genişliğe ulaşabilir.

Köpük böceği (*Philaenus spumarius*)

Köpük böceği yaygın dağılıma sahip polifag bir türdür. Erginler ve larvalar zararlıdır, lavanta demetlerinin dallarından özsu emerler. Larvalar dallara tutunur ve beslenirken üzerini örten beyaz köpüksü bir madde ile kaplanır. Şiddetli enfestasyon durumlarında, demetlerin büyümesi ve tomurcuk oluşumu engellenir, bu da verimde azalmaya yol açar. Yılda bir nesil geliştirir ve mumsu bir kaplama ile örtülü yumurta halinde kışlar.

Kuzey kök-ur nematodu (*Meloidogyne hapla*)

Gelişimi için uygun koşullar iyi havalandırılmalı kumlu topraklar ve kuru bir ilkbahardır. Köklerde küçük urlar oluşur. Zarar sonucunda kök büyümesi durur ve kökler ölür. Enfestasyon derecesine bağlı olarak, çiçek tomurcuklarında kısmi veya tamamen kuruma gözlemlenir. Kuraklık koşullarında enfeste olmuş demetler kurur ve verimler keskin bir şekilde düşer.

Lavanta güvesi (*Sophronia humerella*)

Lavanta güvesi ülkemizdeki tek özelleşmiş lavanta zararlısıdır. Farklı yıllarda değişen yoğunluklarda görülür. 2014 yılından bu yana, Filibe, Eski Zağra ve Burgas bölgelerindeki plantasyonlarda popülasyonunda bir artış gözlemlenmektedir. Güvenin zararlı faaliyeti "yaprak gelişimi" fenofazında başlar. Larvalar zararlıdır; başlangıçta yapraklarla beslenirler, daha sonra vejetatif sürgün uçlarını ipek ipliklerle örer ve onları kemirirler. Uçları kemirilmiş dallar çiçek açmaz ve yaprakları hasar görmüş demetler generatif organları besleyemez. Durgun tomurcuklardan çıkan ek sürgünler çiçek açabilir, ancak çiçekler küçüktür. (Larva yeşil renklidir, sırt tarafında açık renkli boyuna çizgiler ve koyu kahverengi bir başa sahiptir). Zararlı yılda bir nesil geliştirir ve larva halinde kışlar.

Lavanta zararlılarıyla mücadelede, agroteknik önlemler birincil öneme sahiptir:

Plantasyonlar kurulurken uygun yer seçimi. Ağır, sıkışık topraklar ve sığ yeraltı suyu olan yerlerden kaçınılmalıdır;

Yeni ve eski plantasyonlar arasında mekansal izolasyon;

Lavanta fideleri dikilmeden önce iyi bir toprak hazırlığı;

Sağlıklı dikim materyali kullanımı;

Lavantayı yüksek agronomik standartlarda yetiştirme:

- Toprağı gevşetmek ve yabancı otları kontrol etmek için sıra arası işleme;
- Demetlerin büyümesi ve oluşumunu olumsuz etkileyen erken çiçeklenmeyi önlemek için ilk yıl budama;
- Bitki gücünü artırmak için dengeli gübreleme;
- Zararlıların varlığını belirlemek ve lavanta plantasyonlarının fitosaniter durumunu değerlendirmek için düzenli izleme.

Bulgaristan Gıda Güvenliği Ajansı (BFSA), 24.06–28.06.2024 tarihleri arasında, Blagoevgrad bölgesindeki Petriç ve Sandanski belediyelerindeki alanların Fas çekirgesine karşı havadan ilaçlama yapılacağını bildirir. Bitki koruma ürünü insan ve hayvanların yaşamı ve sağlığı için risk oluşturmamaktadır.

Petriç belediyesi sınırları içinde, Marikostinovo köyü arazisi ve General Todorov köyü arazisindeki alanlar ilaçlanacaktır.

Sandanski belediyesi sınırları içinde, Djigurovo, Laskarevo, Ladarevo, Lyubovka ve Leshnitsa köylerinin arazilerindeki alanlarda ilaçlama yapılacaktır.

Bunun nedeni, ekonomik açıdan önemli zararlı olan Fas çekirgesinin (*Dociostaurus maroccanus*) kitlesel çoğalmasıdır.

* Makale 27.06.2024 tarihinde güncellenmiştir.